

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ГАЛУЗІ МОЛОЧНОГО СКОТАРСТВА УКРАЇНИ

Віталій Мамченко, к. с.-г. н., доцент
Аліна Гончарук, Павло Буйновський,
здобувачі освітнього ступеня бакалавр

Поліський національний університет, Житомир, Україна

На сьогоднішній день молочне скотарство є одним з більш перспективних галузей сільського господарства в більшості країн світу. Даний напрямок в скотарстві надає населенню важливі продукти харчування, забезпечуючи продовольчу базу та має великий потенціал для експорту. Нині, молочне скотарство в Україні досягло найбільш критичного рівня з моменту здобуття країною незалежності. Згідно зі статистичними даними «Всеукраїнського молочного форуму – 2020» на момент 01.01.2020 р. в країні було вироблено 9,8 млн. т молока. Реальна же кількість виробництва молока в 2019-му році, відповідно до даних 192 підприємств країни, що показали обсяги виготовленого ними молока, складає 6,5 млн. т, з яких: було перероблено – 3,8 млн. т; виготовлено продукцію з незбираного молока – 1,1 млн. т; вершкове масло – 84,7 млн. т; сир – 128,6 тис. т; сухе молоко – 34,1 тис. т; згущене молоко – 74,5 тис. т; кількість молока на душу населення – 185 кг на рік. Необхідно вказати, що часто великі компанії купують продукцію у менших підприємств та перепродають товари під своїм ім'ям. Для порівняння, кількість виготовленого молока в Україні в 1994 році склало 24,5 млн. т. У 1990-х роках кількість виготовленої продукції з незбираного молока, в середньому, складала 6,8 млн. т. Споживання молока на душу населення припадало 373 кг молока на рік. Подібний спад в виробництві молока зумовлено різким скороченням не тільки підприємств з переробки молока (скоротилися втричі), але й безпосередньо через закриття ферм та нещадного скорочення поголів'я великої рогатої худоби по всій території України. На момент здобуття країною незалежності нараховувалось: 8,5 млн. гол. великої рогатої худоби; 643 од. підприємств з переробки молока; 24,5 млн. т виробленого молока; 18 млн. т переробленого молока. Зазначається, що у 90-х роках, безпосередньо на фермах трималось 9 6,3 млн. гол., тоді як в особистих селянських господарствах відзначалось 2,2 млн. гол. На сьогоднішній день маємо зовсім іншу ситуацію: в особистих селянських господарствах лічиться 0,4 млн. гол., на фермах – 1,3 млн. гол. Отже, можна відзначити, що на даний момент в країні ситуація наступна: 1,7 млн. гол. великої рогатої худоби; 192 од. підприємств з переробки молока; 9,8 (6,5) млн. т виробленого молока; 1,1 млн. т переробленого молока. Варто зазначити, що показник кількості поголів'я також не може бути дійсним. Досі насправді невідомо, яка наявна кількість поголів'я великої рогатої худоби знаходиться на утриманні у населення. Це обумовлюється тим, що держава не проводить ідентифікацію поголів'я тварин в приватних господарствах. Враховуючи ці дані, не дивно, що експорт молочних продуктів в Україні знизився до 541 тис. т, що на 33 % менше, ніж в попередньому році. В той самий час, в нашу країну стали завозити більше продукції переробки молока – 335 тис. т. Тобто за нових умов імпорт зріс на 90 %. Таким чином, не зважаючи на занепад галузі, за рахунок імпорту та фальсифікації молока, та молочних продуктів відбувається забезпечення населення України необхідною кількістю продукції молочного скотарства. Основною причиною, яка призвела галузь до такого стану є економічна неефективність виробництва молока сільськогосподарськими підприємствами через недієву державну систему регулювання цін та ціноутворення. Інакше кажучи, в час, коли основним мотиватором є прибуток, молочне скотарство в нашій країні являється збитковою галуззю, через помірні затрати на виробництво продукції, та недостатній рівень її рентабельності. Саме фактор неможливості відшкодування вкладених в виробництво коштів і являється головним збудником до знищення більшої частини поголів'я великої рогатої худоби в фермерських господарствах на території всієї

країни протягом 1990-х та 2000-х років. За період незалежності України виявилась низка додаткових проблем, що гальмують розвиток молочного скотарства: нестабільність закупівельних цін, недієвий механізм з регулювання імпорту державою, відсутність пільгових кредитних програм для виробників, слабе інтегрування виробництва, переробки та реалізації молока, низька платоспроможність населення, скорочення підприємств з виготовлення та переробки молока, відсутність необхідної технічної та технологічної бази на господарствах та підприємствах, виробництво молока, що унеможливує застосування сучасних технологій переробки. Для вирішення поставлених проблем необхідне застосування виключно комплексного підходу з покращення наявних форм і способів державної підтримки розвитку молочного скотарства та приведення в неї інвесторів, формування ефективної цінової, фінансово-кредитної та бюджетної політики. Також є доцільним підтримка державою особистих господарств населення. Державний пріоритет в створенні нових технологічно і технічно облаштованих господарств. Розведення і вдосконалення суто українських молочних порід великої рогатої худоби. Розробка вигідних пропозицій для фермерів з метою долучення їх до виробництва і переробки молока та молочних продуктів. Для того, аби всі пропозиції були втілені та працювали ефективно, необхідно провести ретельну всебічну та об'єктивну оцінку галузі в усіх областях України. На основі даної оцінки можна проводити подальше відродження та вдосконалення галузі молочного скотарства.

Ключові слова: молочне скотарство, продовольча база, фальсифікація молока, виробництво молочних продуктів.